

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
протоколом засідання
Вченої ради
історичного факультету
від 21 грудня 2022 р., № 4

**ПРОГРАМА ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ
З МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «ПОЛІТОЛОГІЯ»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 052 ПОЛІТОЛОГІЯ**

м. Маріуполь, 2022

Програма підсумкової атестації з місцевого самоврядування та державного управління для здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми «Політологія»

Розробники:

Трофименко А. В., кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політології та міжнародних відносин

Програма підсумкової атестації обговорена та схвалена на засіданні кафедри політології та міжнародних відносин, протокол від 19 грудня 2022 р. № 4

1. Пояснювальна записка

Підсумкова атестація здобувачів вищої освіти – це форма підсумкового контролю, що проводиться після завершення навчання за освітнім рівнем з метою визначення фактичної відповідності підготовки випускників нормативним освітньо-кваліфікаційним вимогам. Підсумкова атестація здійснюється на підставі оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників, які навчалися за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, її **метою** є встановлення фактичної відповідності рівня освітньо-професійної підготовки випускників вимогам кваліфікаційної характеристики бакалавра з політології.

До основних **завдань** атестаційного екзамену відноситься перевірка:

- набутих здобувачем вищої освіти компетентностей (загальних та спеціальних);
- ступеня оволодіння професійним мисленням та навичками політолога;
- знань з теоретико-методологічних засад державного управління;
- комплексного уявлення про державне управління, складові елементи державної служби, закономірності, принципи та форми функціонування органів державної влади;
- рівня опанування знань про сучасну систему органів місцевого самоврядування в Україні, порядком їх формування та процесом реформування.

Підсумкова атестація випускників МДУ освітньо-професійної програми «Політологія» здійснюється Екзаменаційною комісією після виконання студентами навчального плану в повному обсязі відповідно до освітньо-професійної програми підготовки та стандарту вищої освіти за спеціальністю 052 «Політологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти на підставі оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників, передбачених освітньо-кваліфікаційною характеристикою.

Програма підсумкової атестації з місцевого самоврядування та державного управління для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Політологія» спеціальності 052 Політологія (денна та заочна форма навчання) розроблена викладачами кафедри політології та міжнародних відносин.

При розробці Програми враховано Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Положення про організацію освітнього процесу у Маріупольському державному університеті», «Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти у МДУ», «Положення про порядок створення та організацію роботи ЕК у Маріупольському державному університеті», освітньо-професійної програми підготовки та стандарту вищої освіти за спеціальністю 052 «Політологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Програма іспиту дозволяє оцінити рівень підготовки випускника. Вона складається з переліку програмних питань з дисциплін, критеріїв оцінювання, списку рекомендованої літератури для підготовки.

Підсумкова атестація є формою виявлення ступеню підготовленості випускників, які здобувають базову вищу освіту, до здійснення самостійної професійної діяльності за обраним фахом. Під час випробувань оцінюється рівень сформованості знань і умінь та відповідність кваліфікації «Бакалавр з політології» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти.

Присвоєння кваліфікації «Бакалавр з політології» ОС Бакалавр здійснює Екзаменаційна комісія.

Перелік компетентностей випускника

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов
-----------------------------------	---

Загальні компетентності	<ul style="list-style-type: none"> - Здатність діяти громадянські свідомо на основі загальнолюдських ціннісних орієнтирів, вміти застосовувати основні принципи функціонування сучасного суспільства сталого розвитку та його соціальних інститутів в умовах ринкових відносин, дотримуватися основ безпеки професійної діяльності та здорового способу життя (КЗ-1) - Здатність до збору, обробки, збереження, продукування, передачі й аналізу професійно важливої інформації з різних джерел (КЗ-2) - Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію; працювати в команді з дотриманням етичних норм та цінностей мультикультурного суспільства; спілкуватися рідною та іноземною мовами усно та письмово (КЗ-3) - Здатність розвивати вміння вчитися упродовж життя з високим ступенем автономії, розробляти власну траєкторію саморозвитку (КЗ-4)
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	<ul style="list-style-type: none"> - Здатність проводити дослідження з проблем конфліктної взаємодії в суспільстві, аналізувати конфлікт з використанням сучасних методологічних та теоретичних підходів (КП-1) - Здатність підготувати, організувати та проводити переговори, застосовувати стратегії та тактики переговорів (КП-2) - Здатність аналізувати базові закономірності політичних процесів, взаємозалежності економічних і політичних процесів, внутрішньополітичних і міжнародних процесів, формулювати висновки та оцінки (КП-3) - Здатність аналізувати базові закономірності політичних процесів, взаємозалежності економічних і політичних процесів, внутрішньополітичних і міжнародних процесів, формулювати висновки та оцінки (КП-4) - Здатність володіти методами комплексного міждисциплінарного дослідження, синтезувати нові знання (КП-5) - Здатність володіти методами структурно-функціонального аналізу політичних і економічних інститутів різних країн і регіонів світу з врахуванням їхньої історико-культурної специфіки (КП-6) - Здатність пояснювати класичні та сучасні політичні та економічні теорії, надавати їх порівняльний аналіз (КП-7) - Здатність логічно вірно, аргументовано та ясно будувати усне та письмове мовлення, правильно використовувати термінологію в професійному спілкуванні, готувати публічний виступ з чіткою системою аргументації (КП-8) - Здатність практичного використання системи функціональних стилів мовлення, створення та редагування текстів професійного призначення українською мовою (КП-9) - Здатність орієнтуватися в проблематиці етнополітології і володіти категоріальним апаратом даної області знання; здатність критично оцінювати основні варіанти етнічної політики та вирішення етнополітичних протиріч (КП-10) - Здатність володіти теоретико-методологічними основами та категоріальним апаратом політичної регіоналістики (КП-11) - Здатність визначати і аналізувати загальний корпус регіональних проблем сучасної політики (КП-12) - Здатність оцінювати і порівнювати моделі і принципи територіальної

	<p>організації влади в сучасній державі (КП-13)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Здатність розуміти проблеми територіального управління та основні напрями реформування територіального устрою в сучасній Україні (КП-14) - Здатність визначати сутнісні характеристики державної регіональної політики, і динаміку відносин «центр - регіони» в Україні (КП-15) - Здатність розуміти різноманіття досвіду основних моделей політико-територіальних систем (КП-16) - Здатність визначати механізми взаємодії політико-географічних одиниць на регіональному і світовому рівнях; аналізувати тенденції розвитку та змін на політичній карті світу (КП-17) - Здатність розуміти роль історичної науки в пізнанні минулого (КП-18) - Здатність аналізувати розкрити основні етапи і зміст історії цивілізацій, і сучасного світу, зокрема (КП-19) - Здатність уявляти органічний взаємозв'язок української та світової історії (КП-20) - Здатність розуміти рушійні сили і закономірності історичного процесу, роль насильства і ненасильства в історії, місце людини в історичному процесі, політичної організації суспільства (КП-21) - Здатність використовувати загальнонаукову та політологічну термінологію, працювати з оригінальними науковими текстами (КП-22) - Здатність до політичного аналізу (КП-23) - Розуміння механізмів та факторів формування політичної культури в суспільстві (КП-24) - Здатність тлумачити політико-психологічні проблеми та концепції, аналізувати психологічні компоненти в політиці (КП-25) - Здатність враховувати характер соціально-економічних, політичних та правових систем, що склалися історично, при розгляді особливостей політичної культури (КП-26) - Здатність виділяти основні напрямки політичної думки різних історичних періодів та окремих країн (КП-27) - Здатність аналізувати внутрішні та зовнішні фактори розвитку того чи іншого політичного вчення, його трансформацію (КП-28) - Здатність самостійно інтерпретувати та давати об'єктивну оцінку вченням конкретних мислителів та політиків минулого та сучасності (КП-29) - Здатність кваліфіковано використовувати основи правових знань та застосовувати нормативно-правові акти в професійній діяльності (КП-30) - Здатність брати участь в розробці нормативно-правових актів відповідно до профілю своєї професійної діяльності(КП-31) - Здатність здійснювати професійну діяльність на основі правового мислення та правової культури (КП-32) - Здатність юридично правильно кваліфікувати факти та обставини (КП-33) - Здатність приймати рішення та здійснювати юридичні дії у точній відповідності до закону (КП-34) - Здатність аналізувати конституційно-правові засади функціонування політичної системи України (КП-350) - Здатність виявляти чинники, що визначають стабільне і ефективне розвиток політичної системи України (КП-36) - Здатність брати участь в дослідницькому процесі, застосовувати на практиці
--	--

	<p>методи сучасної політичної науки в політологічних дослідженнях(КП-37)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Здатність до узагальнення та інтерпретації отриманих даних (КП-38) - Здатність до критичної рефлексії існуючих точок зору, до запропонування альтернативних підходів та їх аргументації(КП-39) - Здатність приймати оптимальні управлінські рішення (КП-40) - Здатність сприймати, аналізувати та реалізувати управлінські інновації в професійній діяльності (КП-41) - Здатність брати участь в організації управлінських процесів в органах влади, в апараті політичних партій та громадських об'єднань, органах місцевого самоврядування (КП-42) - Здатність брати участь в проведенні політичних та виборчих кампаній, використовувати знання про інші види політичної мобілізації (КП-43) - Здатність аналізувати та класифікувати виборчі системи, їх вплив на розвиток політичного процесу (КП-44) - Здатність до участі в організації управлінських процесів в органах влади, в апараті політичних партій і суспільно-політичних об'єднань, органах місцевого самоврядування (КП-45) - Здатність до участі в проведенні політичних кампаній, до використання знань про виборчі технології та інших видах політичної мобілізації (КП-46) - Здатність застосовувати наукові підходи, концепції та методи, вироблені в рамках дисципліни, до дослідження конкретних теоретичних і практичних проблем (КП-47) - Здатність пояснювати генезу, еволюцію та функціонування сучасних еліт і груп інтересів (КП-48) - Здатність визначати особливості функціонування цих гравців на умовах сучасної України (КП-49) - Здатність розуміти історію, природу і етапи розвитку міжнародних відносин, а також, основні наукові парадигми, що розкривають зміст, характер і тенденції розвитку сучасної світової політики і міжнародних відносин, діяльність міжнародних інститутів (КП-50) - Здатність орієнтуватися в основних проблемах сучасної світової політики і міжнародних відносин, розуміти процеси глобалізації та їх впливу на суспільний розвиток, роль і місце основних міжнародних інститутів в сучасному суспільстві (КП-51) - Здатність брати участь в роботі з описання, аналізу та прогнозування політичних процесів і проблемних ситуацій (КП-52) - Здатність до застосування основних теоретико-методологічних підходів до політичної компаративістики, до порівняльного аналізу політичних систем та інститутів, до прогнозування їх трансформації та розвитку (КП-53) - Здатність до класифікації політичних режимів, їх порівняльного аналізу (КП-54) - Здатність приймати гендерно-чутливі політичні рішення, розробляти практичні рекомендації з гендерної оптимізації функціонування суспільства, здійснювати гендерний аналіз, гендерну експертизу статистичних показників, діючих законодавчих актів та програм (КП-55) - Здатність розробляти та реалізувати нормативно-правові та програмно-цільові документи з урахуванням гендерної методології (КП-56) - Здатність орієнтуватися в найбільш загальних філософських проблемах
--	--

	<p>буття, пізнання, цінностей, свободи та змісту життя як основи формування культури громадянина та майбутнього спеціаліста (КП-57)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Здатність аналізувати природу та сутність політики, її місце в системі суспільних взаємозв'язків (КП-58) - Здатність застосовувати критичний підхід в оцінці та аналізі різних наукових гіпотез, концепцій, теорії та парадигм, що застосовуються в політичній науці (КП-59) - Здатність використовувати іноземну мову з метою її практичного використання в професійній та науковій діяльності, володіти навичками практичного аналізу логіки судження іноземною мовою, навичками критичного сприйняття інформації іноземною мовою (КП-60) - Здатність використовувати сучасні досягнення в області науки, самостійно здобувати з допомогою інформаційних технологій та використовувати в практичній діяльності нові знання та вміння, розширювати та поглиблювати свій науковий світогляд (КП-61) - Здатність орієнтуватися в сучасній системі джерел інформації, знати та вміти використовувати різні програмні засоби та бази даних, працювати з інформацією в глобальних комп'ютерних мережах (КП-62) - Здатність використовувати в історичних дослідженнях базові знання в області вітчизняної історії та культури, розуміти та аналізувати закономірності історичного процесу (КП-63) - Здатність критично оцінювати концепції різних історичних шкіл, виявляти проблеми культурологічної теорії та практики, досліджувати актуальні проблеми сучасної вітчизняної культури (КП-64) - Здатність аналізувати формування соціальних структур, соціальних інститутів, види та шляхи розвитку соціальних процесів, виокремлювати фактори розвитку особистості в процесі соціалізації, формування її соціальної позиції (КП-65) - Здатність використовувати в професійній діяльності знання про основні закономірності та форми регуляції соціальної взаємодії, навички з проведення соціальних досліджень (КП-66)
--	--

Результати навчання

Зміст результатів навчання	Шифр результатів навчання
<p>Розуміння історії конфліктології, природи конфлікту, його структури, видів, особливостей динаміки розвитку конфліктів у різних сферах, можливих засобів управління ними; вміння проводити діагностику конфліктів, ефективно використовувати технології управління конфліктами; вміння адекватно використовувати стратегії та тактики ведення переговорів.</p>	РН-1
<p>Володіння базовими знаннями теоретичного характеру в області політичних і економічних наук; володіння практичними навичками аналізу ситуацій на конкретних ринках товарів і ресурсів, руху рівня цін і грошової маси; вміння виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій на мікро- і макрорівнях, пропонувати способи їх вирішення і оцінювати очікувані результати; володіння категоріальним апаратом мікро- та макроекономіки на рівні розуміння і вільного відтворення.</p>	РН-2

Оволодіння навичками збереження та зміцнення здоров'я.	PH-3
Знання основних концепцій етнічності, етнічної консолідації і диференціації, націй і націоналізму, міжетнічних відносин в сучасному суспільстві; природи і особливостей етнополітичних конфліктів, можливих шляхи їх вирішення; знання етнічних відмінностей в різних національних державах, специфіки розвитку етнічності в період глобалізації	PH-4
Знання про поняття регіону, регіоналізму, регіоналізації, децентралізації, федералізації; вміння виокремлювати специфічні риси регіону та відмінності між регіонами.	PH-5
Вміння визначати специфіку і місце географічного чинника в суспільно-політичних теоріях, а також ступінь його впливу на сучасну політику; володіння навичками аналізу електоральних процесів в їх географічному вимірі.	PH-6
Володіння інструментарієм періодизації основних етапів політичної історії; володіння навичками політичного аналізу історичного минулого; вміння виявляти цивілізаційні характеристики суспільства, історичну еволюцію цивілізацій, встановлювати залежність змісту політичної системи від цивілізаційних чинників.	PH-7
Володіння базовими знаннями теоретичного характеру в області політичних наук; вміння інтерпретувати та узагальнювати політичну, соціальну, економічну, культурну інформацію на основі когнітивних можливостей політичної теорії.	PH-8
Володіння теоретичними та прикладними компонентами політико-психологічного знання в підготовці та обґрунтуванні політичних рішень; вміння виявляти тип політичної культури, встановлювати залежність змісту політичної культури від історичних, національних, соціально-економічних чинників; вміння проводити аналіз політичної культури окремої країни та порівняльний аналіз політичних культур різних країн.	PH-9
Знання основних вчень та концепцій світової політичної думки; застосування навичок самостійної класифікації політичних вчень, оцінки їх ролі в світовій історії; вміння брати участь у дискусіях з політичних проблем, формулювати власну позицію, використовуючи для аргументації політичні теорії.	PH-10
Знання основних закономірностей виникнення, розвитку та функціонування держави та права; форм, функцій та політичної системи держави; ознак та принципів правової держави, норм та джерел права, механізмів його реалізації; особливостей державного та правового розвитку України; ролі держави та права в політичній системі суспільства; застосування навичок роботи з правовими документами; аналізу різних правових явищ, юридичних фактів, правових відносин, що є об'єктами професійної діяльності; аналізу правозастосовної та правозахисної практики; вирішення правових проблем та колізій.	PH-11
Вміння виокремлювати і оцінювати інституційні та функціональні засади української політичної системи; вміння характеризувати особливості і основні напрямки розвитку української політичної системи на персоналістського і партійно-політичному рівні.	PH-12
Вміння проводити роботу з пошуку й збору інформації та емпіричних даних, підготувати їх до обробки; вміння адекватно обирати та застосовувати якісні та кількісні методи збору та аналізу інформації; вміння самостійно ставити задачі наукових досліджень в області політичної науки, формулювати питання та основні гіпотези; вміння презентувати результати власного наукового дослідження в усній та письмовій формі.	PH-13
Знання методів та механізмів політичного впливу, технологій підготовки та	PH-14

реалізації політичного рішення, способів організації та ведення політичних переговорів; знання прийомів та технологій політичної соціалізації та долучення громадян до політичного процесу, особливостей та технологій організації політичних кампаній, лобювання, політичної реклами; вміння виявляти специфіку управління в сфері політики, аналізувати його можливі наслідки; вміння розбиратися з позиції політичного менеджменту в загальній соціально-політичній та економічній ситуації, виходячи з національних інтересів держави; вміння виробляти пропозиції з удосконалення політичного управління з метою усунення кризових ситуацій в органах державної влади та суспільстві.	
Знання категоріального апарату і методології, володіння інструментарієм аналізу та прогнозування в області виборчих технологій; знання технологій підготовки до участі у виборах, володіння навичками підготовки та використання політичної реклами; розуміння механізмів, знання прийомів і технологій агітаційно-пропагандистського впливу на виборців і залучення громадян до політичного процесу.	PH-15
Вміння аналізувати і порівнювати форми і рівні політичної участі таких акторів як політичні еліти і групи інтересів; вміння застосовувати отримані знання в області державної, політичної, освітньої, громадської діяльності, ЗМІ.	PH-16
Володіти навичками наукового аналізу сучасних світових і міжнародних політичних процесів, місця і ролі України в них, давати їм самостійну оцінку і визначати перспективу їх подальшого розвитку; знання основних теоретичних концепцій, що складають зміст світової регіональної інтеграції, а також термінології, що використовується при вивченні інтеграційних процесів, видів інтеграційних угод.	PH-17
Розуміння аналітичної та прогностичної функцій сучасної політології; володіння навичками методики політологічного та політико-психологічного аналізу, підготовки довідкового матеріалу для аналітичних розробок, складання бібліографічних оглядів, рефератів, науково-аналітичних звітів та емпіричної дослідницької роботи; знання основних закономірностей та тенденцій світового політичного процесу, місця та ролі основних політичних інститутів в сучасному суспільстві.	PH-18
Знання про природу політичних режимів; володіння навичками практичного аналізу процесів трансформації політичних режимів.	PH-19
Знання основних методологічних підходів та теоретичних моделей в дослідженні гендеру та гендерних відносин; знання напрямків гендерно-чутливої політики держави; володіння основними навичками в області проведення гендерної експертизи та аналізу.	PH-20
Знання основних категорій та понять філософії та філософії політики, їх предметних областей, ролі в житті людини та суспільства, засад філософського вчення про буття, зокрема політичне, інструментарій філософії та філософії політики.	PH-21
Вміння розуміти та використовувати мовний матеріал в усних та письмових видах мовної діяльності іноземною мовою, здійснювати усне та письмове іншомовне спілкування відповідно до своєї сфери діяльності.	PH-22
Вміння працювати з електронними текстами, електронними таблицями та базами даних, розробляти презентації та веб-сторінки, знання новітніх досягнень, що використовуються при зборі, зберіганні, обробці, аналізі та передачі інформації різних типів.	PH-23

Вміння сприймати, узагальнювати історичну інформацію, аналізувати історичні процеси політичного, соціально-економічного та культурного розвитку України, рушійні сили та закономірності історичного процесу, виокремлювати історичні етапи, надаючи їх характеристику, оцінювати місце та роль України в історії людства та в сучасному світі.	РН-24
Знання основних теорій, понять та моделей соціології, інститути, принципи, норми що забезпечують функціонування суспільства, взаємовідносини між людьми, суспільством та державою, соціальну специфіку розвитку суспільства, закономірності становлення та розвитку соціальних систем, груп, особистостей.	РН-25
Знання основних правил та норм сучасної української мови та культури мовлення, методів та прийомів різних типів усної та письмової комунікації, методів обробки різних типів текстів, правил підготовки до публічного виступу.	РН-26
Розуміти сучасні загальні закономірності виникнення і розвитку небезпек природного та техногенного характеру, їх причин виникнення і можливі наслідки.	РН-27

Питання, які винесені на екзамен, дозволяють перевірити рівень знань з місцевого самоврядування та державного управління, закономірностей, принципів та форм функціонування органів державної та місцевої влади. Інформаційною базою для формування засобів об'єктивного контролю рівня досягнення кінцевих цілей освітньо-професійної підготовки є змістові модулі за програмами дисципліни «Місьцеве самоврядування та державне управління».

2. Перелік програмних питань з дисципліни

1. Державне управління як наука та навчальна дисципліна.
2. Сутність управління та його роль у суспільстві. Ознаки та риси управління.
3. Держава як суб'єкт та об'єкт управління.
4. Класичні та сучасні концепції державного управління.
5. Методологія державного управління.
6. Поняття, зміст та специфіка державного управління.
7. Модель державного управління.
8. Принципи державного управління.
9. Закони державного управління.
10. Суб'єкти та об'єкти державного управління, їх взаємодія.
11. Права громадськості та форми її участі в державному управлінні.
12. Політичні партії та громадські організації як суб'єкти державного управління.
13. Громадський контроль: поняття, суб'єкти та форми.
14. Сутність та класифікація функцій державного управління.
15. Поняття та систематизація методів державного управління.
16. Механізми державного управління та їх типи.
17. Технологія державного управління: поняття та сутність.
18. Поняття та зміст «апарату державного управління», його ознаки.
19. Органи виконавчої влади як суб'єкти державного управління. Їх правовий статус.
20. Інститут президентства України.
21. Верховна Рада України як суб'єкт державного управління: склад, функції, повноваження, основні форми роботи.
22. Кабінет Міністрів України: засади діяльності, склад, порядок формування та розпуску.
23. Система центральних органів виконавчої влади в Україні.
24. Місцеві органи виконавчої влади в системі державного управління.
25. Судова система у правовому забезпеченні державного управління.
26. Цільові аспекти та завдання державного управління.
27. Організаційна структура державного управління.
28. Просторовий аспект державного управління.
29. Кадрове забезпечення державного управління.
30. Інформаційне забезпечення державного управління.
31. Публічність та демократія як основи сучасної організації управління.
32. Парламентаризм у державному управлінні.
33. Громадська думка та її інституційний вплив на державне управління.
34. Організація контролю в державному управлінні.
35. Державна служба як суб'єкт державного управління. Складові елементи та функції державної служби.
36. Правовий статус державного службовця.
37. Форми управлінської діяльності: поняття та систематизація.
38. Поняття, ознаки та види актів управління. Юридичні стани актів управління.
39. Звернення громадян: види, порядок, терміни подання і розгляду звернень.
40. Відповідальність у державному управлінні: конституційна, політична, юридична та моральна.
41. Європейський Союз як лідер модернізації державного управління.
42. Нове публічне управління (New Public Management): доцільність його впровадження.
43. Концепція “належного врядування” (Good Governance).

44. Особливості становлення української моделі державного управління.
45. Концептуально-правові засади електронного урядування в Україні.
46. Культура та етика державного управління.
47. Бюрократизм як соціальне і державно-правове явище. Причини та умови виникнення бюрократизму.
48. Корупція в системі державного управління, шляхи її подолання.
49. Управлінське рішення: поняття, типологія, етапи підготовки та прийняття.
50. Місцеве самоврядування та його роль у державному управлінні.
51. Поняття, ознаки, принципи та функції місцевого самоврядування
52. Теоретичні основи місцевого самоврядування.
53. Основні моделі місцевого самоврядування.
54. Особливості конституційної моделі місцевого самоврядування в Україні. Українське законодавство з місцевого самоврядування.
55. Реформа місцевого самоврядування в Україні: стан та перспективи.
56. Система органів місцевого самоврядування в Україні, їх компетенція.
57. Порядок формування органів місцевого самоврядування в Україні.
58. Форми безпосередньої та представницької демократії у здійсненні місцевого самоврядування.
59. Система форм здійснення місцевого самоврядування.
60. Територіальна громада як елемент системи місцевого самоврядування: поняття, види, функції та повноваження. Порядок добровільного об'єднання та роз'єднання територіальних громад.
61. Функції і компетенція представницьких органів місцевого самоврядування. Система та правовий статус місцевих рад.
62. Виконавчі органи місцевого самоврядування в Україні.
63. Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування.
64. Форми реалізації громадянами права на участь у місцевому самоврядуванні.
65. Порядок проходження служби в органах місцевого самоврядування. Правовий статус муніципальних службовців, їх права та обов'язки.
66. Взаємодія органів місцевого самоврядування, центральних і місцевих органів виконавчої влади в реалізації державної політики.

3. Критерії оцінювання відповідей здобувачів вищої освіти

Оцінка за підсумкову атестацію з порівняльної політології є сумою балів, які здобувач вищої освіти отримує за відповіді за кожним з питань, передбачених чинною програмою.

Атестаційний екзамен з порівняльної політології проводиться в усній формі та оцінюється від 0 до 100 балів (три питання, перше та друге питання оцінюється від 0 до 35 балів та третє питання – від 0 до 30 балів).

100-бальна шкала	ЄКТС	Національна шкала	визначення
90-100	A	відмінно	Відмінна відповідь, виконання роботи (завдань) лише з незначною кількістю помилок
82-89	B	дуже добре	Добре виконання завдань, вище середнього рівня з кількома помилками
74-81	C	добре	Загалом відповідь правильна, робота (виконані завдання) з певною кількістю грубих помилок
64-73	D	задовільно	Задовільно – непогано виконані завдання, але з великою кількістю недоліків
60-63	E	достатньо	Достатньо – відповідь і робота (виконані завдання) задовольняють мінімальні критерії якості
менше 60	F	незадовільно	Незадовільна відповідь, виконані завдання не відповідають критеріям якості

4. Список літератури

1. Авер'янова В.Б. Державне управління в Україні. (Навчальний посібник). 2016. URL: <https://economics.studio/upravlinnya-derjavne-munitsipalne/derjavne-upravlinnya-ukrajini-navchalniy.html>.
2. Бакуменко В. Д., Усаченко Л. М., Червякова О. В. Теоретичні засади державного управління: навч. посіб. / за заг. ред. Л. М. Усаченко. К.: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2013. 174 с. <http://194.44.152.155/elib/local/r163.pdf>.
3. Баришніков В. М., Маршавін Ю. М. Туленков М. В., Храмов В. О. Державне управління та державна служба: Навч. посіб. К.: ІПКДСЗУ, 2003. 324 с.
4. Бойко О. Державне управління у сфері цивільного захисту: подальше вдосконалення законодавства в умовах дії воєнного стану. Науковий вісник: Державне управління, (2 (12), 195–217. URL: <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/260/253>.
5. Борщевський В.В., Василиця О.Б., Матвеев Є.Е. Публічне управління в умовах воєнного стану: інституційні трансформації, стратегічне планування та механізми розвитку. Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування. 2022. № 2 (76). № 2 (76). URL: <https://er.ucu.edu.ua/handle/1/3218>.
6. Браун М. П. Посібник з аналізу державної політики. К.: Основи, 2000. 243 с. URL: https://www.ipas.org.ua/images/doc/Library/Books/braun_2000_posibnyk_z_analizu_derzhavnoi_polityky.pdf.
7. Бурбика М.М., Солонар А.В., Янішевська К.Д. Адміністративне право України: Навчальний посібник. Суми: Мрія, 2015. 358 с. <https://pidruchniki.com/79625/pravo/derzhavne-upravlinnya#84>.
8. Виборчий кодекс України від 19.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#n4129>
9. Виконавча влада і адміністративне право // За загальною редакцією В.Б. Авер'янова. К.: Видавничий Дім "Ін-Юре", 2002. URL: <http://uristinfo.net/adminpravo/2-2010-12-16-12-41-31.html>.
10. Висоцький О. Ю. , Висоцька О. Є. , Шаров Ю. П.. Основи державного управління: Конспект лекцій. У двох частинах. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2008. URL: <https://economics.studio/upravlinnya-derjavne-munitsipalne/osnovi-derjavnogo-upravlinnya-konspekt-lektsiy.html>.
11. Гелей С.Д., Рутар С.М. Політологія: Навч. посіб. Київ: Знання, 2009. 309 с. URL: <http://politics.elib.org.ua/pages-2322.html>.
12. Головатий М.Ф. Політичний менеджмент: Навчальний посібник. К.: МАУП, 2005.
13. Гонціж Я. Державне управління в контексті європейської інтеграції. К., 2015. 15 с.
14. Громадівська модель самоврядування в Україні: колективна монографія / Кол. авт.; за заг.ред.проф. Ю.М. Бардачова, І.П. Лапушинського, Р.М. Плюща. Херсон: Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2019. 708 с.
15. Державна політика : підручник Нац. акад. держ. упр. при Президентові України // ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. К.: НАДУ, 2014. 448 с. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Pidruchnuiky_NADU/9fa81bc0-991f-47e7-817d-a853b8627f97.pdf.
16. Державна служба в умовах війни: добірка корисної інформації. Національне агентство України з питань державної служби. URL: <https://nads.gov.ua/news/derzhavna-sluzhba-v-umovah-vijni-dobirka-korisnoyi-informaciyi>.

17. Державна служба : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України ; редкол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), О. Ю. Оболенський (заст. голови), С. М. Серьогін (заст. голови) [та ін.]. К. ; Одеса: НАДУ, 2012. Т. 1. 372 с. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Pidruchnuiky_NADU/2aa8d08a-a24e-4579-a834-2b601099c0bd.pdf.
18. Державне будівництво і місцеве самоврядування : посібник для підготовки до іспиту / С. Г. Серьогіна, П. М. Любченко, О. Ю. Лялюк та ін. Харків : Право, 2019. 212 с.
19. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України ; ред. кол.: Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. К.; Дніпропетровськ: НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Pidruchnuiky_NADU/5d5407e7-f2ef-4ec4-8f8a-42c075c9ffc9.pdf.
20. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України; ред. кол.: Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. К.; Дніпропетровськ: НАДУ, 2013. Т. 2. 324 с. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Pidruchnuiky_NADU/e89e997e-c809-4bed-8be6-3547b1603bbe.pdf.
21. Державне управління: Навч. посіб. / А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна, Л.Ю. Гордієнко; За ред. А.Ф. Мельник. К.: Знання-Прес, 2003. 343 с. URL: http://adhdportal.com/book_2074.html.
22. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу : аналіт. доп. / [Жаліло Я. А., Шевченко О. В., Романова В. В. та ін.]; за наук. ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2019. 192 с.
23. Дніпров О. Кореляція категорій «державне управління» та «публічне адміністрування». Підприємництво, господарство і право. 2021. № 2. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2021/2/18.pdf>.
24. Дорох В.В., Черній О.В. Форми участі громадськості в процесах прийняття рішень: Навч.-метод. посіб. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2018. 104 с. URL: <https://ldn.org.ua/wp-content/uploads/2019/03/Formy-uchasti-hromads-kosti-A5.pdf>
25. Дьомін А.А. Державна служба в країнах основних правових систем світу. Законодавство / За редакцією і зі вступною статтею АА Дьоміна. М. ; Книгодел, 2008. 792 с. URL: https://stud.com.ua/1661/pravo/derzhavna_sluzhba.
26. Загурська-Антонюк В. Ф. Сучасні тенденції децентралізації державної влади та їх реалізація в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2019. №2. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/2_2019/26.pdf.
27. Зубарева М. А. Прикладні антикризові PR-технології : навч. посіб. Острого : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. 162 с. URL: https://eprints.oa.edu.ua/3384/1/Zubareva_150123%20.pdf.
28. Карпенко О. О., Миронова О. В. Проблеми комунікації влади і суспільства як виклик для держави. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2021. № 1. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1944>.
29. Киричук В.В., Тимцуник В.Т. Історія державного управління в Україні Навчальний посібник. Київ, 2001. 244 с. URL: http://www.big-lib.com/book/67_Istoriya_derjavnogo_upravlinnya_v_Ykraini.

30. Ковалів М. В., Іваха В. О. Правовий статус органів місцевого самоврядування в Україні. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2095/vnulpurn201582410.pdf>
31. Ковалів М. В., Лук'янова Г. Ю., Гурковський М. П., Іваха В. О., Єсімов С. С., Гаврильців М. Т., Кісіль Р. В-В. Проблеми організації та діяльності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в Україні: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2017. 553 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/75/1/probl%20organiz%20dialnosti.pdf>
32. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
33. Костенюк І. Західні моделі місцевого самоврядування: перспективи та обмеження культурних трансферів. Державне управління та місцеве самоврядування. 2013. Вип. 1(16). С. 296–306. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2013/2013_01\(16\)/39.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2013/2013_01(16)/39.pdf)
34. Кульчій І.О. Антикризове управління: навчальний посібник. Полтава: ПолтНТУ, 2016. – 120 с. URL: <http://77.121.11.9/bitstream/PoltNTU/1205/2>.
35. Лазор О.Д., Лазор О. Я., Лазар І. Г. Основи державного управління та місцевого самоврядування: навчально-методичний посібник. К.: Дакор, 2007.
36. Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. / [А. П. Лелеченко, О. І. Васильєва, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] К. 2017. 110 с.
37. Лозинська Т. М., Аранчій Г. А. Напрями удосконалення співробітництва територіальних громад в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2021. № 1. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1939>.
38. Майданник О. Становлення та розвиток української моделі місцевого самоврядування. Вісник АПСВТ, 2018. №1. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_1_2018-55-59.pdf
39. Макаров Г.В. Система стримувань і противаг у територіальній організації влади в Україні: проблеми та перспективи розвитку: аналітична записка. 2019. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/politika/sistema-strimuvan-i-protivag-u-teritorialniy-organizacii-vladi-v-ukraini>
40. Малиновський В. Я. Державне управління: Навчальний посібник. вид. 2-ге, доп. та перероб. // К.: Атіка, 2009. 608 с. URL: http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/7671/6/derzh_upravl2009.pdf.
41. Малиновський В.Я. Державне управління: Навчальний посібник. Луцьк: Ред.-вид. відд. "Вежа" Вол. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. 558 с. URL: <http://lawdiss.org.ua/books/326.doc.html>.
42. Мельник А.Ф., Оболенський О.Ю., Васіна А.Ю., Гордієнко Л.Ю. Державне управління: навчальний посібник. К.: Знання, 2004.
43. Мельниченко О. А. Система державного управління та місцеве самоврядування: конспект лекцій. Харків: ФО-П Леонов Д.С., 2016. 31 с. URL: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/2839/SDUMS_-_konspekt_lekcij_-_2016.PDF.
44. Місцеве самоврядування в Україні 2018 / За заг. ред. Слобожана О.В. 2018. URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/stan2018print_0.pdf
45. Місцеве самоврядування в Україні та світі. Цікаві факти / Загальна редакція та упорядкування – Парасюк І.Л., Телешова Ю.В. К.: [ФОП Москаленко О.М.], 2016. 15 с. URL: http://radaprogram.org/sites/default/files/publications/broshura_misceve_samovryaduvannya_0.pdf

46. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації : наук. доп. / [редкол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, В. В. Толкованов та ін.] ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. К. : НАДУ, 2014. 128 с. URL: http://academy.gov.ua/doc/koment-inter_prezident/2014/koment_iner_prezident_2014_05_16_1.pdf
47. Миколюк, А. В. Робота органів місцевого самоврядування під час воєнного стану. Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування. №2. 2022. С. 67–73. URL: <https://journals.ksauniv.ks.ua/index.php/public/article/view/205/192>.
48. Оболенський О.Ю. Державна служба: Підручник. К.: КНЕУ, 2006. 472 с. URL: <http://studentam.kiev.ua/content/view/777/82/>
49. Пастернак В. В. Децентралізація місцевого самоврядування в умовах інтеграції України до європейського правового простору. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 3. 2019. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2019/9.pdf
50. Піча В.М. Політологія : Підручник для студентів вищих закладів освіти. Львів : Магнолія 2006, 2008. 304 с.
51. Піча В.М., Хома Н.М. Політологія : підручник. Львів : Магнолія. 2006, 2017. 304 с.
52. Посібник для керівників державної служби / [Ю. Лихач (кер. авт. колективу), М. Канавець, Р. Попов, А. Малюга, Н. Шамрай, С. Гербеда, А. Мацюкін, Н. Чермошенцева, С. Селіванов, Н. Щербак, В. Дівак, Г. Третяченко, Ю. Єрченко, М. Постоловська, О. Бутенко, Л. Михалик; за заг. ред. Н. Алюшиної]. К.: ТОВ «ВІСТКА». 2020. 422 с. URL: http://fes.kiev.ua/n/cms/fileadmin/upload2/Derzskuzba_165x225_PRINT_PRINT-2.pdf.
53. Про державну службу: Закон України № 889-VIII від 10 грудня 2015 р. (із змінами та доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
54. Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
55. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України № 280/97-ВР від 21 травня 1997 р. (із змінами та доповненнями) URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
56. Про місцеві вибори. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19>
57. Про органи самоорганізації населення. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14>
58. Про службу в органах місцевого самоврядування. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>
59. Про співробітництво територіальних громад. Закон України. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>
60. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України № 93-IV від 11.07.2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15>.
61. Про центральні органи виконавчої влади в Україні: Закон України № 3166-VI від 17 березня 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>.
62. Проблеми української політики : аналітичні доповіді Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України // редкол. Ю. А. Левенець. К. : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2010. 416 с.
63. Проскуріна О. О., Ладига О. І., Ладига Л. І. Політична конфліктологія: підручник. Луганськ, 2012. 359 с. URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1418>.
64. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): Підручник // К.: НАДУ, 2012. 544 с.
65. Ставченко С.В. Управління політичною кризою в демократичних політичних системах (теоретико-методологічний аналіз): дисертація на здобуття наукового ступеня доктора

- політичних наук. Дніпро, 2018. 492 с. URL: http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/dissertations/D08.051.08/dissertation_5bf7226b1841c.pdf.
66. Федоренко В.Л., Чернеженко О.М. Конституційні моделі місцевого самоврядування у державах-учасниках ЄС, Швейцарії та Україні: монограф.; за ред. В.Л. Федоренко. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 288 с. URL: <http://academy.gov.ua/manage/pages/dop/8/files/087c8c35-181a-472a-a82a-c87eeadf7e82.pdf>
67. Чернов С.І. Текст лекцій з дисципліни «Державне та регіональне управління». Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Х.: ХНУМГ, 2014. 140 с.
68. Шевченко А. В. Правові основи організації державного управління в Україні // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. № 3. 2017. С. 112–117.
69. Шпак Ю. О., Стешенко Т. В. Сучасні моделі місцевого самоврядування // Актуальні проблеми державного будівництва та місцевого самоврядування в контексті конституційної модернізації. Харків, 2016. С. 162–170. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11520/1/Steshenko_SHpak.pdf
70. Шульга М.А. Політичний менеджмент: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2013.